

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

112. An Summus Pœnitentiarius possit absoluere ab excommunicatione
lata à Pii IV. in §. Literas, &c. Et aßeritur, quod si Pontifex in aliquo Iubilæo
concederet absolutionem ab omnibus casibus Bullæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

lib. 20. contra Faustum Manicheum cap. 18 ubi ita :
Vnde iam Christiani peracti eiusdem Sacrificij memo-
riam celebrant Sacro sancta oblatione & participatio-
ne corporis, & Sanguinis Christi. Probatur hæc opi-
nio ex variis Argumentis, quæ adducit Fagun-
dez de Preceptis Eccles. pr. 1. lib. 3. capit. 4. num. 3.
ideo tenent quod in sexta Feria maioris Hebdoma-
dæ offertur verum Sacrificium, & tamen non con-
secratur Hostia, sed offertur Hostia consecrata die
antecedenti : ergo consecratio ipsa non est de essen-
tia Sacrificij: ergo tota essentia illius consistit in obla-
tione Hostiæ consecratæ. Ita dicunt omnes Doctores
citati num. 2. Quod autem eo die offeratur in Ec-
clesia verum Sacrificium, patet in primis ex D. Au-
gustino lib. 10. de Civitate Dei cap. 20. ubi hoc Sa-
crificium Missæ appellat quotidianum, quod quoti-
die in Ecclesia celebretur, & nullus sit dies in quo
non celebretur, ibi : *Christus IESVS in forma
Dei Sacrificium cum quo vnus est Deus, in forma serui
sacrificium maluit esse quam sumere, ne vel hac occa-
sione quisquam existimaret cuiuslibet sacrificandum esse
creatura, per hoc, & Sacerdos est ipse offerens, ipse
est oblatio, cuius rei Sacramentum quotidianum esse vo-
luit Ecclesie sacrificium, cum ipsius rei ipse sit caput, &
ipsum caput ipse sit corpus, tam ipsa per ipsum, quam
ipse per ipsam sœtus offerri.* Patet secundo ex Oratio-
ne quam Ecclesia in Officio illius diei profert, quæ
sic habet. *In Spiritu humilitatis, & animo contrito
suscipiamur a te Domine, & sic fiat sacrificium nostrum
in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi Domine Deus. Et
postea ait Sacerdos : Orate fratres, ut meum ac ve-
strum sacrificium, acceptabile fiat, &c.*

3. Aliqui verò putant non solum ad essentiam
illius pertinere, sed etiam totam illius essentiam in
consumptione esse positam Sacerdotis, non in con-
secratione, nec in oblatione, nec in alia actione il-
lius. Ita docet Albertus Magnus in 4. dist. 13. art. 24.
Ledesma 1. p. 4. quæst. 23. art. 4. ad finem. Angles in
floribus, tit. de Missa, pag. 185. & Concilium Tole-
tanum citatum in capite. Relatum. de consecrat. disput. 1.
& quidam alij recentiores, veluti Victoria, Peña,
& Banez, quos refert Henriquez lib. 9. de Missa c. 8.
num. 5. Putant enim per consumptionem tantum Sa-
cerdotis conferri fructum sacrificij ex opere operato
illis, pro quibus Sacerdotes specialiter sacrificium of-
ferunt, & Missam applicant. Probatur, quia olim
in lege veteri immolatio, & sacrificatio animalis,
erat occisio, & consumptio illius, vt patet in fa-
crificio holocausti, quod totum ardebat flammis,
& cuius nullam partem Sacerdotes comedebant,
& quamvis nullam partem illius comederent : tamen
in omnibus sacrificiis legis veteris fiebat con-
sumptio animalis sacrificati; partim per ignem, &
flamas, quasi eo signo sensibilis ignis per Sacerdo-
tes applicati, acceptaret Deus per illos; tanquam per
suos ministros, præsentem donationem Sacrificij,
partim à Sacerdotibus deuorantibus eam partem re-
liquorum sacrificiorum, quæ sibi contingebat. Pro-
batur secundo, quia Christus Dominus in Cruce mo-
rens dixit : *consummatum est.* Matth. 27. quasi in con-
sumptione, & consumptione consisteret essentia
sacrificij, & ideo aiunt, & Sacrificium Missæ Græcè
dicitur *Thysa, & Teleti*, id est mactatio, & consum-
matio, vel consumptio. Addunt præterea huiusmodi
Doctores in sexta feria Hebdomadæ sanctæ, fieri
vnum Sacrificium Missæ, & teneri populum Chri-
stianum illi assistere, si incidat in diem festum, de
præcepto, huiusmodi sexta Feria Parasceues; quia
ibi datur vera consumptio Sacerdotis, in qua tota
essentia Sacrificij sita est, Hostiæ præconsecratæ in
vna tantum specie, dispensante Ecclesiæ consueta-
Tom. IX.

dine, in consecratione, quæ consuetudo durat in
Ecclesia à plus mille annis iuxta Rabanum l. 2. In-
sit. Clericorum cap. 37. & alios. Et ideo secundum
hanc opinionem tenetur populus audire Missam in
sexta feria Parasceues, si in ea incidat dies Annun-
ciationis Beatæ Virginis, & tenentur Prælati inbere,
vt Missa dicatur, vt populus illam audiat & si id ita
fit in aliqua Prouincia, aut Diocesi, iuste, fit, &
sanctè fit, & ideo fit, quia sequuntur Prælati ibi
eam opinionem, quæ docet totam essentiam sacrifi-
cij in sola consumptione consistere, quæ opinio est
probabilis, & quia adhuc illis non constat, an con-
secratio sit de essentia sacrificij necne. Ita Doctores
citati & ex Neoteris Araujo ad 3. par. D. Thoma q.
83. ar. 6. n. 35.

4. Sed his non obstantibus ego puto Consum-
ptionem Sacerdotis non pertinere ad essentiam Sa-
crificij Missæ, sed esse partem integram illius, &
perfectionem tantummodo extrinsecam, & totam
illius essentiam positam esse in consecratione, &
ideo pro hac sententia in par. 2. tract. 14. Resolut. 62.
adduxi plures Doctores, & declarationem Sacræ
Congregationis Rituum asserentis, quod si Festum
Annunciationis accideret in Feria Parasceues, non
adit præceptum audiendi Missam, quia in illa die nõ
adest Missa, cum non adit consecratio. Probatur
hæc opinio, quia in consecratione reperitur om-
nes condiciones requisitæ ad Sacrificium Missæ. In
primis per eam repræsentatur mors Christi, deinde
in ea fit mutatio panis, & vini in Corpus Christi:
tertiò, quia est res visibilis: fit enim hæc mutatio
in speciebus visibilibus, ac signis sensibilibus; quar-
to quia fit in cultum, & honorem Dei auctoris re-
rum omnium, & hæc sunt condiciones requisitæ ad
Sacrificium Missæ. Et ita hanc sententiam me citato
tenet Leandrus de Sacram. tom. 2. tr. 8. disp. 5. q. 23. eum
aliis penes ipsum.

5. Stando igitur in hac vltima opinione ego ex
Sacro Conclauis consultus ab Eminentiss. Cardinali
N. respondi, ad casum propositum in rigore, & se-
cluso scandalo, & contemptu, posse Dominos Car-
dinales ad Scrutinium deuenire in Feria Parasceues
non audiendo Officium in illa fieri solitum, quia
verba, §. Similiter, Gregorij X. non possunt veri-
ficari pro illa die; cum non adit solita Missa, Mis-
sa enim in illa die non offertur, neque adest. Verum
quia contrariæ sententiæ suam habent probabilita-
tem, ego consului Dominis Cardinalibus debere
prius officium illud, seu Missam, vt dicitur, audire,
& postea Scrutinium incipere, & ita factum fuisse
postea mihi dixerunt.

6. Sed an Cardinales inciderent in Excommuni-
cationem si aliis diebus omitterent solitam Missam,
& procederent ad Scrutinium? Affirmatiuè respon-
dent aliqui, vt patet ex dicto §. Similiter, & videtur res
grauis sine implorato diuino auxilio deuenire ad ele-
ctionem Pontificis. Alij negatiuè respondent, putant
enim durum esse ex omissione *Veni Creator Spiritus,*
& c. in censuram incurri, vnde putant excommuni-
cationem respicere tantum Scrutinium bis in die fa-
ciendum, vt demonstrant verba dicti §. Similiter, Audi-
tionem item Missæ, ac *Veni, Creator, & c.* pertinere so-
lum ad directionem, & ad circumstantiam acciden-
talem. Ideo tu cogita. Et quidem videtur res grauis
procedere ad electionem Pontificis absque implorato
diuino auxilio, præsertim in Missa.

RESOL. CXII.

An Summus Pœnitentiarius possit absoluere ab excommuni-
catione

N n 2

municatio n

Quæ hic est
in ro. 2. tr. 3.
Ref. 19. si-
gnanter à
lin. 4. §. 1. a
verf. Ratio,
& seq.

MATI
X
LII

communicatione lata à Pio IV. in § Litteras, &c.
 Et asseritur, quod si Pontifex in aliquo Iubilæo concederet absolutionem ab omnibus casibus Bullæ Cæne, hæresim tamen non excludendo, videri vtiq; illam concedere. Ex parte 12. tractatu 2. Resolutione 19.

§.1. **S**uppono in dicto §. sic haberi. *Litteras vero, aut eiusmodi generis scripta ad eos, qui in Conclavi erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, seu recipere, aut contra, è Conclavi ad eos qui foris erunt, nullo modo licet: qui contrafecerim, quacunq; dignitate, etiamsi Cardinalatus honore præfulgeant, pœna excommunicationis late sententia subiacent, absolventi facultate, præterquam in mortis articulo, soli Pontifici Maximo reservata: à qua nihilominus pro qualitate delicti ultra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.* In Ceremoniali verò Gregorij X. sic habetur *Clauso Conclavi servari debent omnia, quæ de colloquiis, literis, & cibis, & quæ de non ingredientibus Cardinalibus, aut iisdem, aut eorum familiaribus postquam ingressi sunt exeuntibus in Constitutione Pij IV. sancita sunt, &c.* ita ibi. His suppositis ad dubium propositum affirmatiuè aliqui respondent, nam Gregorius X. in sua Bulla nihil aliud facit, nisi confirmare id, quod disposuerat Pius IV. in §. *Litteras*; & nihil plus addit; Sed Pius IV. in dicto §. vt patet legentibus auctoritatem quam habebat Summus Pœnitentiarius absolventi à Casibus Papalibus, ei non abstulit, sed tantùm sibi reservavit excommunicationem ibi datam. Ergo potest illum absolvere summus Pœnitentiarius. Probatum Primo, nam in dicta Bulla fol. 61. vt obseruat etiam Lælius Zecchius de Republica Ecclesiastica cap. 3. numero 2. Pius IV. concedit Summo Pœnitentiario ea expedire tempore Conclavis, quæ pertinent ad forum conscientie, & non aufert ab ipso auctoritatem absolventi in foro conscientie à censura quam paulo infra in §. *Litteras*, debet fulminare. Ergo, &c. Hinc Azorius 10. 2. l. 5. cap. 37. sic ait, *Nec Summi Pœnitentiarj, nec Minorum Pœnitentiariorum officium finitur Romani Pontificis obitu.* Clem. *Ne Romani, de Elect. ne sede Romana vacante deessent, qui, pœnitentium Confessiones audirent, & à censuris, pœnis, & peccatis absoluerent.* Confirmatur secundo ex Bulla 67. eiusdem Pij IV. quam adducit Zecchius vbi supra; in qua enumerantur facultates quas habet, & non habet Summus Pœnitentiarius, & inter has, Pontifex non enumerat, nec asserit, ipsum non habere facultatem absolventi ab hac censura de qua loquimur. Ergo, &c. Confirmatur tertio, nam Gregorius X. in sua Bulla *Eterni Patris, &c.* in §. *Quod si electio*, fulminavit censuram contra eligentes, & electos contra formam dictæ Constitutionis, & absolutionem dictæ censure sibi reservat, & nominatim auctoritatem Summo Pœnitentiario ne illam absoluat. Ergo dum Pius IV. in censura fulminata in §. *Litteras*, & confirmata à Gregorio X. non exprimit Summum Pœnitentiarium ne absolvere possit à dicta censura, sequitur auctoritatem absolventi ipsi reliquisse; nam hic intrat illud vulgatum iuris axioma. *Quando voluit, expressit*, ergo quando non expressit, non voluit, nam si voluisset expressisset, quod exprimat ex pluribus Larrea in Allegat. casibus Fiscalibus tom. 2. Allegat. 54. numer. 26. Quod etiam probatur ex doctrina Gregorij Gobat. de duplici Iubilæo c. 3. §. 91. num. 248. Lorca in 2. 2. D. Tho. 9. 11. artic. 4. disp. 4. num. 12. Bossij tract. de Iubilæo section. 1. cap. 8. numer. 2. & aliorum asserentium, quod si Pontifices in aliquo Iubilæo concederent absolutionem ab om-

Sup. hoc inf.
 p. Res. 118.

nibus casibus Bullæ Cæne, Casum Hæresim tamen excludendo; si postea in aliis Iubilæis concedant dictam absolutionem, & casum hæresim non excludant, videtur illum vtiq; concedere, nam si nolissent, id explicarent in aliis Iubilæis, vt fecerant.

2. Sic & in casu nostro dicendum videtur, cum Gregorius X. voluit excludere Summum Pœnitentiarium, nominatim excludere. Ergo dum Pius IV. hoc non fecit, dicendum est illum excludere noluisse.

3. Videtur itaque posse Summum Pœnitentiarium absolvere à censura occulta lata in §. *Litteras* extra, vel intra Conclave, tangentes materiam electionis, vt patet ex superius dictis, & malè aliquos confundere excommunicationem latam in §. *Quod si*, & excommunicationem latam in §. *Litteras*, in illa enim non potest Summus Pœnitentiarius se intromittere; in ista verò potest, nam in §. *quod*, Gregorius illum exclusit, quod minimè fecit Pius Quartus in §. *Litteras*. Ergo, &c. Et ita quidam testis fide dignissimus dixit mihi in quadam Congregatione Theologorum, & Canonistarum Sacra Pœnitentiaria fuisse conclusum. Et ita etiam sentire plures Theologos inclitæ Societatis Iesu, & inter illos amicissimum, & doctissimum P. Valentium Mangionium hodie vnum ex Assistentibus Reverendissimi P. Generalis, SS. D. N. Theologorum in Sacra Pœnitentiaria. Verum ego circa præsentem difficultatem volo magis doceri, quam docere, & ideo eius finale resolutionem à SS. D. N. expectandam esse puto; de meo nihil ponendo, & asserendo.

RESOL. CXIII.

An excommunicatio contracta ex fractione Bullæ Pij IV. & Gregor. X. si sit occulta, possit absolvi ab Episcopo vigore Concilij Tridentini sess. 24. capite 6. de Reformat?

Et quis virtute priuilegiorum Regularium, aut ex vi Cruciatæ Bullæ?

Et docetur absolutionem ab hac censura impendi possedum Summo Pontifice de nouo creatis dicit aliquibus Conclauis: Do Vobis facultatem, qua absolui possitis ab omnibus excommunicationibus contractis occasione Conclavis, seu creationis Pontificis. Ex part. 12. tract. 2. Resol. 20.

§.1. **N**egatiuè respondet Bonacina tom. 3. de elect. Pontifici, disp. 2. quaest. 7. numer. 3. vbi sic ait. *Absolutio istius excommunicationis reservata est Summo Pontifici, nec ullus excepto mortis articulo, etiam virtute alienius priuilegij potest ab ea absolvere: nam in præfata Bulla dicitur, à qua sicut ab alia quacunque in hac Constitutione imposita, & irrogata, seu infra imponenda, & irroganda pœna excommunicationis, tam ipsi quam quilibet alius, siue Sancta Ecclesia Cardinalis, siue alia persona, cuiuscunque gradus, conditionis dignitatis, & præminentia à nullo, neque etiam à Maiori Pœnitentiario cuiuscunque facultatis vigeat, præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolui possit.*

2. Hinc sequitur primo Episcopum non posse absolutionem impendere etiamsi delictum sit occultum; quamvis enim Episcopus possit à censuris summo Pontifici reservatis, & ob delictum occultum contractis absolvere ex Concilio Tridentino sess. 24. cap. 6. nihilominus ab ista non potest, quia Summus